

Nej till bankunionen !

1. Bakgrund

Den 12 september 2012 lade EU-kommissionen fram ett förslag till gemensam banktillsyn och -reglering, Rådets förordning 2012/042 (CNS) ”om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut”. I ”Meddelande från kommissionen En plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union Inledningen till en debatt om Europa” från den 29 november i år kan man följa händelseutvecklingen. När bara sidhänvisning görs nedan, ska källan vara detta meddelande. Ärendet med den centraliserade banktillsynen och -regleringen behandlades och diskussioner inleddes om planen för EMU på mötena med euroländernas finansministrar den 3 december och med rådet av samtliga finansministrar i EU den 4 december. Beslut i ärendet sköts upp. Ett extramöte ska hållas nästa vecka.

Det var på mötet den 29 juni som stats- och regeringscheferna i euroområdet lyfte fram inrättandet av en centraliserad banktillsyn och -reglering. ”Vid sitt möte den 18 oktober 2012 bekräftade Europeiska rådet /EU:s stats- och regeringschefer in plenum/ att 'vi måste gå mot en integrerad finansiell ram som i möjligaste mån är öppen för alla medlemsstater som vill delta.' I rapporten Mot en verklig ekonomisk och monetär union från november 2011 manar även Europaparlamentet till ett så snabbt antagande som möjligt av kommissionens förslag.”, s18 EU-parlamentet är starkt pådrivande i överstatlig riktning för mer makt till Bryssel.

Men övervakningen har redan byggts ut med nya EU-myndigheter. Nu kommer ytterligare en. Det grundläggande problemet med valutaunionen EMU är, att den är främst ett politiskt och inte ett ekonomiskt projekt. Som så många gånger påpekats på vår hemsida www.nejtilleu.se/botkyrka är valutaunionen EMU inget optimalt valutaområde. Deltagande länder är för olika när det gäller ekonomisk struktur, konkurrenskraft och korrruption och den ekonomiska utvecklingen är ojämn, vilket skapar ekonomiska problem vid en gemensam valuta och en centraliserad penningpolitik.

2. Multilateral övervakning och nya tillsynsmyndigheter som redan tillkommit – byråkratin utökas

Multilateral övervakning av EU-ländernas ekonomiska politik infördes redan före det tredje steget av EMU, valutaunionen. Euroländer lämnar årligen stabilitetsprogram och länder fria från euron konvergensprogram som granskas av kommissionen och rådet av finansministrar. I december 2011 infördes det s k sexpaketet. ”Paketet innehöll tre förordningar om stärkande av den europeiska ramen för budgetövervakning (stabilitets- och tillväxtpakten), två förordningar om införande av ett nytt övervakningsförfarande för makroekonomiska obalanser och ett direktiv om införande av miniminormer för medlemsstaternas nationella finanspolitiska ramar.”, s 5 Antagna förordningar från EU gäller meddetsamma i EU, medan direktiv måste inom viss tid omsättas i nationell lagstiftning. Det s k tvåpaketet, två förordningar som ska införliva vissa delar av finanspakten i den EU-lagstiftning som gäller för euroområdets medlemsstater, s 6, diskuterades också på berörda möten i Bryssel den 3 och 4 december.

Det finns redan nya EU-myndigheter, något år gamla, för tillsyn av banker och andra finansinstitut. ”EU har skärpt tillsynen av finansmarknaderna genom att inrätta ett europeiskt system för finansiell tillsyn, bestående av tre europeiska tillsynsmyndigheter – Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och

marknadsmyndigheten – och ett organ för makrotillsyn, Europeiska systemrisknämnden. De tre europeiska tillsynsmyndigheterna samarbetar med medlemsstaternas nationella tillsynsmyndigheter för att säkerställa harmoniserade regler och ett strikt och ett enhetligt genomförande av de nya kraven. Europeiska systemrisknämnden övervakar hot mot stabiliteten i hela det finansiella systemet vilket gör att eventuella brister kan åtgärdas i tid.” , s 7 Europeiska centralbanken (ECB) ska enligt artikel 3 i den föreslagna rådsförordningen om ECB:s nya uppgifter med och därmed nya befogenheter för tillsyn av kreditinstitut ”ha ett nära samarbete” med de nya EU-myndigheterna. Den byråkratiska apparaten växer hela tiden.

3. Nej till kapitalkravsförordningen (CRD4/CRR) och centraliserad tillsyn och reglering av finanssektorn

Kapitalkravsförordningen (CRD4/CRR) diskuterades också på berörda möten i Bryssel den 3 och 4 december. Förhandlingar pågår mellan rådet och EU-parlamentet. Det är oroväckande att det har gått så långt.

”För första gången kommer kapitaltäckningskraven att skrivas in i en förordning och inte i ett direktiv. Antagandet av kapitaltäckningsförordningen kommer att vara ett viktigt steg i fullbordandet av den gemensamma regelsamlingen för finansinstitut i Europeiska unionen.” s 7

Kapitaltäckningsreglerna måste kunna anpassas efter nationella förhållanden och tillhöra de nationella befogenheterna och vår demokrati. På regeringens hemsida står inför Ekofinmötet den 4 december : ”Vidare ser regeringen behovet av att skydda sättet som den inre marknaden fungerar på och säkerställa att ett enskilt medlemsland inte frångår möjligheten att ställa högre kapitalkrav på banker. Det är också viktigt att förslagen får en tydlig demokratisk förankring och att de nationella parlamenten har möjlighet till inflytande.” Det hör till saken , att Sverige med rätta flaggat för att kunna införa högre kapitaltäckningsregler än de internationella, Basel III, med tanke på storleken på sin finanssektor i förhållande till BNP.

Den föreslagna europeiska banktillsynen omfattar alltså också en centraliserad reglering av finanssektorn – en gemensam regelbok och en ytterligare centraliserad övervakningsmekanism.

När finansminister Anders Borg intervjuades i Sveriges radio torsdagen den 29 november var han mycket kritisk mot en centraliserad reglering av finanssektorn, men han stängde inte dörren för en framtida anslutning till bankunionen.

” - Vi tycker att förslagen är så dåliga att vi tycker att vi ska skjuta fram beslutet till ytterligare ett möte (efter decembermötet, reds anm). Det kommer att dröja lite ytterligare innan Sverige kan gå med. Det handlar om att lämna över väldigt mycket makt till en europeisk institution. Alla bankregler skulle därmed sättas av ECB alltifrån krav på amorteringar – bolånetak och alla de här sakerna som vi tycker är viktiga sade Borg till SR.” SvD, digitalt, 30/11-12

Att Sverige inte kan införa högre kapitalkrav hävdade EU-parlamentets ekonomiutskott samma dag. ”Sverige ska inte kunna införa högre kapitalkrav på svenska banker om Sverige deltar i EU:s bankunion

Det ansåg Europaparlamentets ekonomiska utskott då utskottet på torsdagen röstade igenom sin version av banktillsynen i bankunionen.” SvD, digitalt, 29/11 -12

Det hör till saken att i förslaget till förordning ”om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken ifråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut” 2012/0242 (CNS) finns inga minimiregler utan det handlar om gemensamma regler.

En anslutning till den föreslagna europeiska banktillsynen och -regleringen innebär inte bara en

allvarlig inskränkning av vår självbestämmanderätt och demokrati utan också en förlust av viktiga verktyg i den ekonomiska politiken.

4. Den fördragsmässiga grunden för ECB:s nya uppgifter med tillsyn av banker – inget beslutsinflytande för länder fria från euron som inleder ett ”nära samarbete”

Den fördragsmässiga grunden för ECB:s nya banktillsyn utgörs av artikel 127.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i Lissabonfördraget. Se Sieps, Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007, s 96.

”6. Rådet får, genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken, tilldela Europeiska centralbanken särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.”

Det finns alltså en vetorätt för finansministern i ett EU-land.

Men vilka som fattar beslut i ECB är också reglerat i Lissabonfördraget. På så sätt är beslutanderätten i ECB redan avgjord enligt artiklarna 282-284 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF, a.a., s159-160 . Det är något som ingen förordning kan rucka på. Sekundärätten tar inte över primärätten. Av artiklarna 282-284 EUF framgår, att det är primärt Europeiska centralbankens råd som fattar besluten. ”Europeiska centralbankens råd ska bestå av Europeiska centralbankens direktionsledamöter samt cheferna för de nationella centralbankerna i medlemsstater som har euron som valuta.”... ”Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta utan rösträtt i Europeiska centralbankens råds sammanträden. Rådets ordförande får lägga fram förslag för behandling i Europeiska centralbankens råd.”

Vilka som får delta och besluta i ECB-rådets sammanträden är alltså specificerat. Någon sådan beslutanderätt finns inte för företrädare för länder fria från euron.

När det gäller frågan om beslutandeinflytandet i förslaget om ECB:s centraliserade banktillsyn som gäller euroländerna men som även ska frivilligt kunna omfatta icke- euroländer är det alltså klart, att euroländerna har ett sådant inflytande via sin centralbankschef, medan så är icke fallet för icke-euroländer.

I det berörda förslaget till förordning för ECB finns i artikel 6, s 21-22, bestämmelser för länder fria från euron som är bindande bl a : ”förbinder sig den berörda medlemsstaten

- att säkerställa att dess nationella behöriga myndighet kommer att följa de riktlinjer som ECB utfärdar eller beakta de begäranden som ECB gör,
- tillhandahålla all information om de kreditinstitut som är etablerade i den medlemsstaten som ECB kan begära för en samlad bedömning av kreditinstituten.

© Den berörda medlemsstaten har antagit nationella rättsakter som säkerställer att dess nationella behöriga myndighet är skyldig att vidtaga de åtgärder med avseende på kreditinstitut som ECB ålägger i enlighet med punkt 5.

3. Det beslut som avses i punkt 2 ska, i överensstämmelse med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, fastställa på vilka villkor företrädare för behöriga myndigheter i medlemsstater som har inlett ett nära samarbete i enlighet med denna artikel ska få delta i tillsynsnämndens verksamhet.” ...

I artikel 19, s 28-29, regleras tillsynsnämndens verksamhet. Det bör observeras, att enligt artikel 2, s 18, ”avses med (1) deltagande medlemsstat: en medlemsstat vars valuta är euron.” Artikel 19.1 anger: ”Planering och genomförande av de uppgifter som ECB tilldelas ska utföras av ett internt organ bestående av fyra företrädare för ECB som utses av ECB:s direktion och en företrädare för den nationella myndighet i varje deltagande medlemsstat som är behörig att utöva tillsyn över kreditinstitut (nedan kallad tillsynsnämnden).” Enligt artikel 19.2 väljer ECB-rådet därutöver en ordförande bland direktionens medlemmar, undantaget ordföranden, och en vice ordförande av och bland ECB-rådets medlemmar. Tillsynsnämnden har alltså vad gäller ledningen samma karaktär som ECB-rådet. Enligt artikel 19.3 : ”ECB-rådet får delegera tydligt definierade tillsynsuppgifter och tillhörande beslut rörande enskilda eller en samling identifierbara kreditinstitut, finansiella holdingföretag eller blandade finansiella holdingföretag till tillsynsnämnden, under överinseende och ansvar av ECB-rådet.” Tillsynsnämnden har alltså inte några strategiska uppgifter. Enligt artikel 19.5 anges den begränsade roll som företrädare för myndigheter i icke-euroländer som inlett ett ”nära samarbete” har: ”Företrädarna för behöriga myndigheter i de medlemsstater som har inlett ett nära samarbete enligt artikel 6 ska delta i tillsynsnämndens verksamhet i enlighet med villkoren i det beslut som antagits enligt artikel 6.2 och 6.3, i överensstämmelse med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.”

Alltså företrädare för myndigheter i icke-euroländer som har inlett ett nära samarbete har inte tillträde till några beslutsfunktioner i ECB-rådet och deltar bara i tillsynsnämndens verksamhet, inte i ledningen. Tillsynsnämnden fattar inte några strategiska beslut. Därför kan inte någon företagare för icke-euroländer få något inflytande av betydelse.

Ola Pettersson och Torbjörn Hållö, LO-ekonomer har på Brännpunkt, SvD, digitalt, 4/12 -12 under rubriken ”En bankunion kan ge Sverige trygghet” listat några viktiga frågor bl a om inflytandet.

” * **Vårt inflytande i bankunionen måste garanteras**

Sverige som icke- euroland saknar inflytande inom ECB. En modell måste därför komma tillstånd som ger samma inflytande över den europeiska finansinspektionen banktillsynen som andra europeiska eurozonländerna.”

Som framgått ovan är detta inte möjligt enligt Lissabonfördragets bestämmelser.

Ola Pettersson och Torbjörn Hållö har dessförinnan slukat bankunionen med hull och hår: ”Sverige har all anledning att söka den trygghet som en gemensam bankunion kan ge. Vi menar att bankunionen bör välkomnas av Sverige, inte motarbetas. ”

Enligt regeringens hemsida före rådsmötet den 4 december är regeringens inställning: ”Den svenska regeringen har starka invändningar mot utformningen av förslaget, bland annat om bristen på inflytande för icke-euroländer.”

Den bristen på inflytande hänger, som sagt, samman med Lissabonfördragets bestämmelser och kan inte avhjälpas med en förändrad förordning. Bristen på beslutsinflytande är därför ett starkt skäl för ett Nej till den nya, centraliserade banktillsynen, men det finns flera skäl som berörts ovan.

Den tillkommande tillsynen av banker och andra finansinstitut ovanpå den för ett år sedan redan införda är ett första steg till EU:s bankunion. ECB:s banktillsyn sägs vara en förutsättning för att den nya stödfonden ESM, som skattebetalarna i euroländerna finansierar, ska kunna direkt rekapitalisera banker på obestånd. I meddelandet från EU-kommissionen den 29 november står : ”Dessa förändringar kommer att göra det lättare att, när så krävs och så snart en överenskommelse har nåtts, utnyttja ESM för att direkt rekapitalisera banker i enlighet med slutsatserna från

Europeiska rådets möte den 19 oktober 2012. Genom att bryta den negativa återkopplingen mellan banker och statskassor kommer detta att ytterligare stärka euroområdet.” ,s 19 Nu kommer alla skattebetalare i eurozonen ytterligare i skottgluggen.

De andra delarna i EU:s bankunion är en gemensam rekonstruktionsmekanism för banker som befinner sig i svårigheter på basis av direktiv om återhämtning och rekonstruktion av banker, samt ett gemensamt insättningsgarantisystem grundat på ett särskilt direktiv. De andra delarna är inte klara än. Men i kommissionens meddelande ”En färdplan för en bankunion” ”redogör kommissionen för sin övergripande vision för genomförandet av bankunionen. Den omfattar en gemensam regelsamling, gemensamt insättarskydd och en gemensam bankavvecklingsmekanism, COM(2012) 510.” ,s 33 Och i kommissionens meddelande från den 29 november finns de senaste uppgifterna.

5. En gemensam rekonstruktionsmekanism för finansinstitut

I bankunionen ingår också en centraliserad rekonstruktions- och avvecklingsmekanism för att hantera banker och andra finansinstitut på obestånd. ”Detta bekräftades den 19 oktober av Europeiska rådet, som framhöll att det ”noterar kommissionens avsikt att föreslå en gemensam rekonstruktionsmekanism för de medlemsstater som deltar i den gemensamma tillsynsmekanismen efter det att förslagen till direktiv om återhämtning och rekonstruktion av banker och om insättningsgarantisystem har antagits.” , s 19 En ny myndighet ska skapas för detta ändamål.

Rekonstruktionen och avvecklingen av banker och andra finansinstitut kostar och finansieringen blir gemensam. Det finns ingen anledning för Sverige, som skött detta på nationell nivå, att ansluta sig till en europeisk, fjärrstyrd sådan verksamhet.

6. En gemensam insättningsgaranti

Insättargarantin i Sverige är på max 100 000 euro, dvs knappt 900 000 kr, som den svenska staten garanterar insättarna med tillgångar i banker o dyl. Ett ”robust och verkningsfullt system för insättargarantier som omfattar alla medlemsstater ska bidra till att ”återskapa en stadig och varaktig grund för banksektorn och bidra till att stärka förtroendet för euroområdets långsiktiga stabilitet.” , s 33

Sverige, som är fritt från euron, ska inte bakvägen ta ansvar för eurosystelet och inte delta i en gemensam insättargaranti som kan belasta skattebetalarna ytterligare.

7. Avslutning

Bankunionen innebär ett nytt fjärrstyrt, byråkratiskt projekt ovanpå alla andra i eurokrisens spår. Den föreslagna europeiska banktillsynen och -regleringen innebär inte bara en allvarlig inskränkning av vår självbestämmanderätt och demokrati utan också en förlust av viktiga verktyg i den ekonomiska politiken och måste avvisas. En fjärrstyrd, centraliserad rekonstruktions- och avvecklingsmekanism för finansinstituten kostar och finansieringen blir gemensam oavsett vilka som står för den externa delen. Den behövs inte. En gemensam insättargaranti belastar skattebetalarna i Sverige ytterligare och måste också avvisas.

Kaj Lidén
ordf, Folkrorelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtill.eu.se/botkyrka